SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEI

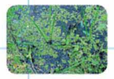

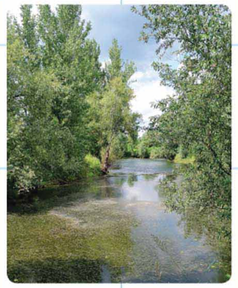

Jelmagyarázat

- Helyi jelentőségű természetvédelmi terület
- Nemzeti park
- Tájvédelmi körzet
- Államhatár; Megyehatár; Településhatár
- Vasúti fővonal; Mellékvonal
- Autópálya; Autóút; Csomópont
- Országos elsőrendű főút, országos másodrendű főút; Összekötő út
- Helyi jelentőségű főút; Utca
- Belterület, beépített terület; Lakott hely
- Vízfelület; Vízfolyás
- Erdő

0 5 10 15 20 25 kilométer

Térképadatok - ©GeoX Kft., 2013,
©ProVértes Természetvédelmi Közalapítvány, 2013,
©Vidékfejlesztési Minisztérium, 2013.

SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE
HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEI

1. Czóbel-kúria kastélyparkja | K–L5
Anárcs | 1981 óta védett | 7,5176 hektár

A nemesi lakot Czóbel László építtette az 1800-as évek elején, klasszicista stílusban. Angolparkját Czóbel Árpád létesítette, amely egykoron 14 hektár kiterjedésű és elsősorban keményfákat tartalmazó ligetes park volt. A terület jelenleg is keményfás ligeterdő, főként tölgy, kőris, hárs alkotja, de ostorfa, sok platán, több tulipánfa és páfrányfenyő is található benne.

A Kisvárdát és Vásárosnaményt összekötő úton, Várda felől érkezve Anarcson jobbra, Nyírkarász irányába kell letérni. A kúria és parkja a Kossuth utcán a polgármesteri hivatal mögött található.

2. Kastélypark | K8
Baktalórántháza | 1977 óta védett | 18,94 hektár

A kastély az 1850-es évekre nyerte el a mai arcát, ekkor alakították ki a csónakázó tavat és a híres angolkertet is. A kastélyt az első világháborúban jelentősen megrongálták, majd 2009-ig tüdőszanatóriumként hasznosították. Jelenleg a kertben több parcellán különféleket termesztenek. A park különös értékei az őrег tölgyek, hársfák, kőrisek és platánok, de megtalálható még egy száz éves tulipánfa is, mely hazánk egyik legidősebb, legszebb példánya. Fészket itt fekete harkály, nagy fakopáncs, barátposzáta, kék és szénci-nege, zöldike, fülemüle, feketerigó és énekes rigó is.

A kastély és parkja a település központjában található. Nyíregyháza felől a 41-es főútról a Fenyves Csárda után kell lehajtani. Ez az út egyenesen a Köztársaság térre vezet, ahová a kastély főbejárata is nyílik.

3. Barabási Jászai-kastély parkja | O4
Barabás | 1994 óta védett | 0,6427 hektár

A barabási Jászai kastélypark már nyomaiban is alig létezik. Az egykori kastély romjait is elbontották, s a parkból csak néhány idős platán és bokréta fa maradt meg.

A terület a Petőfi és Bem út sarkáról közelíthető meg, de nehezen felismerhető, mivel csak néhány öreg fa jelzi.

4. Bátorligeti-Nyomás | M11
Bátorliget | 2000 óta védett | 9,1345 hektár

A területen ÉK-DNY irányú, hosszában elnyúló homokbucka helyezkedik el. A DNY-i részében egy régi, bezárt homokhordó található, ahol részben meredek partfalak maradtak. A növényzete nagyrészt alacsony fűvel borított gyep. A területet ÉNY-i szomszédságában fiatalabb akácerdő, D-en, DK-en műút és földút zárja le. Elszórtan egy-egy galagonya bokrot láthatunk.

A falu központjától a Bátori úton kell elindulni, és az Ősláp múzeumtól kb. 900-400 méterre található kis közvezett mellékútra letérni. A terület az út bal oldalán található, táblával jelölve.

5. Gyermekotthon parkja | J6
Berkesz | 1977 óta védett | 14,7314 hektár

A tőbb mint 4000 m² alapterületű klasszicista főépület a Vay család építtette az 1800-as évek elején. Állaga kívül, belül egyre romlik. A kastély parkja az akkori divatnak megfelelő angolpark volt, jelenleg többnyire gondozatlan. Gazdag aljnövényzete és eserjeszintje van, mely remek fészkelőhely az erdei madaraknak. A kastély parkjában több száz éves fákkal találkozunk. Tölgy, magas kőris, éger és szil, de 5 méteres törzsátmérőt megközelítő platán és fűzfák is találhatók itt. A park közepén egy kisebb tó helyezkedik el, melyet békalencse borít és keskenylevelű gyékény határol. Nő benne fehér tündérrózsa, valamint számtalan vadett és fokozottan vedett madárfajnak biztosít táplálkozóhelyet (bakcsók, vörös gémek, kócsagok, alkalmasint fekete gólyák).

A területet a 4-es számú főútról Nyíregyháza felől az első berkeszi elágazásnál lefordulva lehet megközelíteni. A kastély és parkja a település határától néhány száz méterre fekszik a Rákóczi út jobb oldalán, az iskola mellett.

6. Cégénydányádi védett terület | P8–9
Cégénydányád | 2006 óta védett | 1 hektár

A Cégénydányádi park természetvédelmi terület mellett helyezkedik el, védett vagy védendő természeti értékek nem ismertek, jelenlegi állapotában elhanyagolt kert. *A védett terület a Dózsa György útról közelíthető meg.*

7. Kastélypark | M2
Eperjeske | 1981 óta védett | 2,8 hektár

A Jármy kúria mögött lévő kertben igen sok idős fa található. A kert déli végében a közönséges nyírek mellett dunai szegfű nő elszórtan. A területen nagy fakopáncs, molnárfecske, rövidkarmú fakusz, csuszka, szénci-nege, kék cinege, erdei pinty, barátposzáta, szürke légykapó, házi rozsdafarkú és seregély fészkel, emellett láthatunk még fekete harkályt, közép fakopáncsot és macskabagolyot is.

A terület a Kossuth utcáról közelíthető meg.

8. Gyulaházy kastélypark | J10
Kállósemjén | 1977 óta védett | 3,5977 hektár

A parkban és közvetlen környezetében három kastély található: a legdélebbi, a Wolkenstein kastély, a Kállay kastély, mely a park déli oldalán épült, a harmadik pedig a Gyulaházy kastély. A kastélyok között park különös értéke a kápolna mellett, a Kállay kastélyhoz vezető utat szegélyező hársfasor. A parkban sok az idős fa és egy kisebb rózsakertet is találhatunk. A park központjában látható egy nyírfa, melynek törzsét és ágait szinte teljes egészében befutotta a borostyán. A park jellemző fafajai a hárs, a kőris, a tölgy és az akác, sajnos a perementeríleten sok bálványfa is nő. A területen zöldike, szén és kékcinege, barátposzáta, fekete rigó, énekes rigó és erdei pinty is fészkel.

Kállósemjén központjába Nyíregyháza felől érkezve a görög és római katolikus templomok előtt balra fordulva a Kölcsey út egyenesen a kastélypark bejáratához vezet.

9. Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Ápoló-Gondozó Otthon parkja | K10
Kisléta | 1977 óta védett | 9,2458 hektár

2011-ben a park öreg fáinak jelentős része egy vihar során kidőlt vagy megsérült. Jelentősebb természeti érték nincs a területen.
Az Ápoló-Gondozó Otthon főbejárata a Petőfi útról közelíthető meg. A terület nem látogatható szabadon, mivel súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek otthonaként működik.

10. Kocsordi Kirva-lapos | O8
Kocsord | 2007 óta védett | 12,4523 hektár

A Kocsordi Kirva-lapos egy lápos mocsaras terület, melyben a Kraszna régi medermaradványát mélyítették, szélesítették és alakították át horgásztóvá. A terület felét ez a kimélyített folyókanyarulat foglalja el, a tó közvetlen partját keskenylevelű gyékény és nád szegélyezi vékony sávban. A tópart körül gyalogút vezet, melyet telepített ezüst és lucfenyő szegélyez.

A terület középső része vizes élőhelyekre jellemző cserjékkel, fákkal (füzek, éger, kőris) benőtt, foltokban gyékény és nád is előfordul, de hatalmas területet borít a gyalogakác is. Megfigyelhető itt nádirigó, tövisszúró gébics, zöldike, citromsármány vízisikló és fürge gyík is.
A 49-es főútról a Jókai Mór utcára letérve, majd ezen végighaladva, a kocsordi futballpályától kb. 500 méterre eligazító tábla jelzi a területet.

11. Mándoki kastélypark | L3
Mándok | 1981 óta védett | 2,4937 hektár

A kastélyt magánszemély vásárolta meg, az épületet és a parkot teljesen felújították. A park régebbi állapotát mutatja néhány meghagyott idősebb fa, főként platánok.

A kastélypark a Szent István térről közelíthető meg.

12. Milotai Váriszeg | S6
Milota | 1997 óta védett | 39,6 hektár

A Felső-Tisza mentén mindenfélé megtalálható hullámtéri élőhelyek mozaikjaiból áll a terület, szántóföldekkel, fűzmajr ligeterdőkkel, nemesnyaras állomá-nyokkal, cserjésekkel, s az erdőirtásokon, felhagyott szántókon gyorsan megtelepülő gyomnövényzettel (adventív gyalogakáccal, zöld juharral és aranyvesszővel stb.). A területen sok védett madárfaj fészkel, többek között vadgerle, nagy fakopánics, szénci-nege, barázdabillegető, sárga billegető, kék cinege, csuszka, tövisszúró gébics, sárgarigó, seregély, zöldike, tengelic, citromsármány.
A terület a Tiszacsécse felől Milotára vezető közútról vagy a milotai Kossuth utcáról az árvízvédelmi töltésen át közelíthető meg.

13. Milotai-bányató | T6
Milota | 1997 óta védett | 8,6299 hektár

A terület a Felső-Tisza mentén található sok holtághoz hasonló. A folyó ezen szakaszán kaviccsos a meder, így itt is kaviesbányászat folyt korábban. Jelenleg főként horgászati céllal hasznosítják. A területen több madárfaj is fészkel, mint például a nagy fakopáncs, a szénci-nege, a tövisszúró gébics, a sárgarigó, a seregély, a zöldike, a tengelic, a citromsármány.

A terület Milotától 3 különböző úton is megközelíthető. A nyugati vége a Vörösmarty útról egy mezőgazdasági telepen keresztül, vagy az Ady Endre útról, a keleti vége pedig a települést Tiszabecs irányában elhagyva, egy észak felé vezető bekötőúttról közelíthető meg.

14. Nagykállói-Ludastópark | I10
Nagykálló | 2007 óta védett | 1200 hektár

A mintegy 1200 hektár kiterjedésű helyi jelentőségű védett terület nem egy tömbben fekszik, hanem a várost szétszórtan körülvevő kisebb-nagyobb foltokban. Zárt erdők, mozaikos erdők-gyep társulások, nagyobb kiterjedésű gyepek, vizes élőhelyek (csatornák) és mezőgazdasági művelés alatt álló területek hálózata. A kétféltüek közül gyakori az erdei béka, a kecskebéka, a barna varangy és a zöld levelibéka, a hüllők közül a vízisikló és a fürge gyík közönséges a területen. Az erdőkben nagy számban fészkelő énekesmadarak a vörösbegy, a fekete rigó, a szénci-nege, a kék cinege, a csuszka, a seregély, a zöldike, de örvös légykapó fészkelése is előfordul. A réteken és mezőgazdasági területeken szép számmal költ a mezei pacsirta, a sárga billegető és a bibic. Emlősök közül leggyakrabban a közönséges mókus kerül szem elé.

15. Nagyszekeresi Gőgő-csatorna | R8
Nagyszekeres | 2001 óta védett | 5,8918 hektár

A terület bokorfüzes, gyékényes, kolokános mesterségesen duzzasztott víztér, égeres foltokkal. A part mentén hazai nyarak találhatóak, de előfordul itt a magyar kőris és a kocsányos tölgy is. A területen vidrák is élnek.
A terület a református templom közelében a település közepén, a Vasút és a Petőfi út között található.

16. Igrice-mocsár | H8
Nyíregyháza | 1992 óta védett | 70 hektár

Az Igrice-mocsár a Nyírségre egykor jellemző buckaközi árkok vízivilágát őrzi. A mocsár területén megmaradó 9 természetközeli növénytársulás közül kiemelkedő az orchideás rét, melynek fő fajai a mocsári kosbor, a réti kakukkszegfű, a mocsári zsurló és a különböző boglárkafajok. Különösen értékes még a területen az égerláp és a fűzláp, amely a mocsár gémtelepének ad otthont. A telepen kis kócsagok és bakcsók fészkelnek. A nádasban, melyet nád és széleslevelű gyékény alkot, bölömbika, törpegém és barna réthéja költ rendszeresen, de valószínűsíthető a vörös gém időnkénti fészkelése is. A területet délről határoló nemesnyáras felét kisebb blokkokban kitermelték, ezt a tervek szerint tölgyzel és fátyolosan ültetett fehérnyárral fogják majd felújítani.
A terület Nyíregyházán Ilonatanya és Sóstóhegy között fekszik. Legkönnyebben Sóstóhegy felől az Aranykalász soron, vagy a 4es útról, Kőlapos irányából Ilonatanyán keresztül közelíthető meg.

17. Nyíregyházi Főiskola Botanikus Kertje | H8
Nyíregyháza | 1998 óta védett | 5,7928 hektár

A Botanikus Kert a Sóstói erdő szomszédságában, a Nyíregyházi Főiskola Karainak öleléseben található. Kiépítést a város belterületén fekvő 4,5 ha erdőterületen kezdték meg 1973-ban. Számos védett és fokozottan növényt telepítettek a kertbe, él itt például a téltemető, a hóvirág, a tavaszi tőzike, a kárpáti sáfrány, a pirosló humor, a kontyvirág, a csillagvirág, kökörcsin fajok, sisakvirág fajok és különböző kankalin fajok. A területen fészkel a balkáni gerle, az ökörszem, a vörösbegy, a fülemüle, a fekete rigó, az énekes rigó, a házi rozsdafarkú, a barátposzáta, a szénci-nege, a kék cinege, a barátcinege, a csuszka, a sárgarigó, az erdei pinty, a zöldike, a tengelic és a meggyvágó.
A botanikus kert a Nyíregyházi Főiskolához tartozik (Sóstói út 31/B), főbejárata a Sundra hotel és a C épület közötti parkoló mellett található.

18. Oláh-rét | G–H10
Nyíregyháza | 2009 óta védett

A területet változatos élőhelyek alkotják: az Oláh-réti víztározó és a kornyező rétek, mocsarak. A területen fészkel a vörös gém, a függőcinege, a nádirigó, nádiposzáta fajok, a barkós cinege és egyes gyakoribb énekesmadár fajok. Megfigyelhetünk itt táplálkozó madarakat is, mint például a nagy kócsagot, a szürke gémet, a bakcsót és a dankasirályt.

Császárszállásról vagy a Debreceni útról is megközelíthető a rét.

19. Nyírtassi védett terület | K6
Nyírtass | 2006 óta védett | 100 hektár

A terület több, egymástól 12 km távolságban lévő nádas és rét mozaikja, közöttük szántóföldek helyezkednek el. A nagyrészt kaszált gyepeken és a nádasokban jelentős számban fészkelnek a hasonló élőhelyeken jellemző gyakori madárfajok (sárga billegető, csukok, nádiposzáták), más fajoknak pedig kiváló táplálkozó terület (fecskék, gólyák).

Nyírtassról a Petőfi utcán elindulva, a településről kiérve déli irányba földutakon és gyepeken keresztül közelíthetők meg a területrészek.

20. Tiszadadai Holt-Tisza | C7
Tiszadada | 1998 óta védett | 13,6133 hektár

Tájképileg és élőhelyi szempontjából is értékes természeti terület. A természetvédelmi szempontból értékes fűz-nyár ligeterdőt nemesnyarasok veszik körül. Az élőhely kiemelkedő értéke a gyakran megfigyelhető rétisas.

21. Dessewffy kastélypark | D9
Tiszavasvári | 1977 óta védett | 69,0394 hektár

A kastélypark kerítéssel határolt. Faállományát alapvetően kőris, hárs és szil alkotja, de tiszafa, erdeifenyő és páfrányfenyők is találhatók benne.
A kastélyt a 36-os úton lehet megközelíteni, bejárata a 36-os és a Nánási út kereszteződésében található.

22. Tuzséri kastélypark | L2
Tuzsér | 1981 óta védett | 5,2682 hektár

Az eredetileg közel tízholdas, egészen a Tisza-partig nyúló, a kor divatjához igazodó angol parkot a kastély építésével párhuzamosan alakították ki. A kastély és a park között futballpálya található, mely fölött a füsti fecskék gyakran nagy számban vadászgatnak. A park öreg fái (főként tölgyek, hársak) kiváló fészkelőhelyet biztosítanak a harkályok és a másodlagos odúlakók számára (cinegék, légykapók, seregélyek), de előfordul itt az egerészölyv és a macskabagoly is.

A kastély és a park főbejárata az Ady Endre úton található.

23. Tuzséri Ragoznya-rét | L2
Tuzsér | 2000 óta védett | 100 hektár

A terület nagyrészt kaszálórét, kisebb területeken bokrosokkal. Található itt egy használaton kívüli gémeskút is. Nyugatról a Tisza árvízvédelmi töltése, keletről pedig bekerített fiatal tölgytelepítés határolja. A területen megfigyelhető a fehér gólya, a tövisszúró gébics, a kis őrgébics, a mezei pacsirta, a füsti fecske, a sárga billegető, és a foltos nádiposzáta.

A területet a Rózsás tér útról, a szennyvíztisztító előtt az almáskertek közötti földúton lehet megközelíteni.

24. Urai gyepek és erdők | R10
Ura | 2005 óta védett
A terület nagy, több hektár kiterjedésű kaszáló rétek borítják, melyeket mozaikszerűen szántóföldek választanak el. Növényzetüket nagyrészt magasfűvű gyepek alkotják, az erdőterület kb. 5%. A területen megfigyelhető védett madarak közé tartozik a fehér gólya, a tövisszúró gébics, a kis őrgébics, a mezei pacsirta, a füsti fecske, a sárga billegető, a barázdabillegető, a seregély, a barátposzáta és a foltos nádiposzáta.
A nagy kiterjedésű legelők a település külterületén szórtan helyezkednek el.

25. Vay-várkert | L8
Vaja | 1977 óta védett | 7,1079 hektár

A várkastély, melyek helyén a középkorban már erődítmény állt, a Vay család építtette a XVI. század közepén. Az épületegyüttes teljes rekonstrukciója 2001-ben fejeződött be. Parkján kiépített ösvény vezet keresztül. A futballpálya mellett több százéves fákkal tűzdelt erdő található, melyben főleg tölgy, kőris, akác és hársfák vannak, de néhány tenetes szürkenyár, ostorfa és akácia is előfordul. Az idős fák nagy részét befutotta a borostyán, mely sok helyen a teljes gyepszintet is elfoglalja. Az erdőben számtalan kis énekesmadár költ, de fekete harkállyal és zöld küllővel is találkozhatunk.

Vaja a 41-es útról érhető el. A várkastélyt Nyíregyháza irányából érkezve a központban jobbra fordulva közelíthetjük meg.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye helyi jelentőségű védett természeti területeinek ökológiai felmérése a Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány koordinálásával, az „Összefogással a természeti értékeink megőrzéséért" projekt keretében, a Svájci-Magyar Együttműködési Program társfinanszírozásával valósult meg.
www.provertes.hu

Svájci hozzájárulás

Az „Összefogással a természeti értékeink megőrzéséért" című projekt a Svájci-Magyar Együttműködési Program társfinanszírozásával valósult meg.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

Kiadta: Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, 8083 Csákvár, Kenderesi u. Gesztner-ház
www.provertes.hu, www.vertesinaturpark.hu

Felelős kiadó: Viszló Levente

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek felmérését elvégezte:
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
1121 Budapest, Költő u. 21., www.mme.hu

Magyar Természetvédők Szövetsége
1091 Budapest, Üllői út 91/b., www.mtvsz.hu

Szerkesztette:
Haraszthy László, Karsa Dóra, Schmidt Hajnalka

Fotók:
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Grafikai tervezés, nyomdai előkészítés és kivitelezés:
Pharma Press Nyomdaipari Kft.
1037 Budapest, Vörösvári út 119-121.
www.pharmapress.hu

Papír: 115 g műnyomó

Példányszám: 10 000 db

A kiadvány az „Összefogással a természeti értékeink megőrzéséért" projekt keretében, a Svájci-Magyar Együttműködési Program társfinanszírozásával valósult meg.

2013. december